

Hof van Cassatie, arrest van 4 april 2017

Vordering in België tot het bekomen van een schadevergoeding – Dader in andere lidstaat van de EU persoonlijk failliet verklaard – Toepasselijk recht – Artikel 4 Verordening 1346/2000 (Insolventie) – Artikel 1382 BW

Action en Belgique en vue d’obtenir des dommages et intérêts – Auteur du dommage faisant l’objet d’une procédure d’insolvabilité dans un autre Etat membre – Droit applicable – Article 4 Règlement 1346/2000 (Insolvabilité) – Article 1382 C. civ.

Nr. P.16.0484.N

F R,
beklaagde,

eiser,
met als raadsman mr. Freddy Mols, advocaat bij de balie te Turnhout, met kantoor te 2300 Turnhout, Begijnenstraat 17 (GV-10482), waar de eiser woonplaats kiest,

tegen

1. **V.**, met kantoor te 2300 Turnhout, [...], in zijn hoedanigheid van gerechtelijk vereffenaar van Super Beheer nv,

burgerlijke partij,

2. **E.**, met zetel te 8780 Oostrozebeke, [...],

burgerlijke partij,

3. **V. G.**, met kantoor te 2360 Oud-Turnhout, [...], in zijn hoedanigheid van curator van het faillissement Super Discount nv,

burgerlijke partij,

4. **V. G.**, met kantoor te 2360 Oud-Turnhout, [...], in zijn hoedanigheid van curator van het faillissement Superconfex België nv,

burgerlijke partij,

verweerders.

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen het arrest van het hof van beroep te Antwerpen, correctionele kamer, van 23 maart 2016.

De eiser voert in een memorie die aan dit arrest is gehecht, acht middelen aan. Raadsheer Erwin Francis heeft verslag uitgebracht. Advocaat-generaal met opdracht Alain Winants heeft geconcludeerd.

II. Beslissing van het Hof

Beoordeling

Ontvankelijkheid van het cassatieberoep

1. Het arrest spreekt de eiser vrij van de telastlegging B.8 en verklaart zich onbevoegd om te oordelen over de burgerlijke rechtsvordering gesteund op die tenlastlegging.

In zoverre gericht tegen die beslissingen, is het cassatieberoep bij gebrek aan belang niet ontvankelijk.

2. Het arrest veroordeelt de eiser tot betaling van een voorschot aan de verweerder 1 en houdt de uitspraak over de burgerlijke rechtsvordering van die verweerder aan in zoverre zij gesteund is op de telastlegging B.1. Aldus bevat het arrest geen eindbeslissing.

In zoverre gericht tegen die beslissing, is het cassatieberoep voorbarig, mitsdien evenmin ontvankelijk.

Eerste middel

3. Het middel voert schending aan van artikel 787 Gerechtelijk Wetboek: in het arrest is toepassing gemaakt van artikel 785, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek omdat de voorzitter zich in de onmogelijkheid bevond het arrest te ondertekenen; uit geen enkel stuk blijkt dat de griffier daarvan bericht heeft gegeven aan de procureur-generaal binnen de acht dagen na de uitspraak.

4. De artikelen 785 en 786 Gerechtelijk Wetboek bepalen de te volgen handelwijze indien een of meerdere rechters of een griffier in de onmogelijkheid zijn het vonnis te ondertekenen.

5. Artikel 787 Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat in die gevallen de griffier aan de procureur-generaal of aan de procureur des Konings bericht van die onmogelijkheid zendt binnen acht dagen na de uitspraak van het arrest of van het vonnis.

Die bepaling betreft een ambtsverplichting van de griffier die vreemd is aan de regelmatigheid van een arrest of een vonnis als bedoeld in artikel 785 of 786 Gerechtelijk Wetboek.

Het middel dat uitgaat van een andere rechtsopvatting, faalt naar recht.

Tweede middel

6. Het middel voert schending aan van artikel 149 Grondwet, de artikelen 186 en 561 Wetboek van Vennootschappen, artikel 1382 Burgerlijk Wetboek en artikel 17 Gerechtelijk Wetboek: het arrest verklaart ten onrechte de strafvordering met betrekking tot de telastlegging F ontvankelijk; de voorlopige bewindvoerder van Super Beheer nv heeft de strafvordering betreffende die telastlegging aanhangig gemaakt ingevolge een klacht met burgerlijkepartijstelling bij de onderzoeksrechter terwijl hij daarvoor in het kader van zijn gerechtelijke opdracht niet bevoegd was; zonder beslissing van de algemene vergadering had die bewindvoerder niet de vereiste hoedanigheid om een vennootschapsvordering in te stellen tegen de eiser als bestuurder; de regels voor het instellen van de actio mandati gelden immers zowel voor de burgerlijke als voor de strafrechtsmachten en zijn onverkort van toepassing op de vereffenaar van de vennootschap.

7. De eiser wordt tot één straf veroordeeld wegens de telastleggingen A, B.1 tot B.7, B.9 tot B.12, C, D, E en F.

Deze straf, evenals de tegen de eiser uitgesproken veroordelingen op burgerlijk gebied, zijn wettig verantwoord door het bewezen verklaren van de telastleggingen A, B.1 tot B.7, B.9 tot B.12, C, D en E.

8. Het middel dat enkel betrekking heeft op de telastlegging F, kan niet tot cassatie leiden en is bijgevolg niet ontvankelijk.

Derde middel

9. Het middel voert schending aan van artikel 63*bis* Faillissementswet, de artikelen 17 en 870 Gerechtelijk Wetboek en de artikelen 1315 en 1382 Burgerlijk Wetboek, alsmede strijdigheid in de motieven: het arrest oordeelt dat artikel 63*bis* Faillissementswet niet van toepassing is op de burgerlijke rechtsvorderingen waarover de appelrechters moeten oordelen en dat het Nederlandse recht van toepassing is op eisers persoonlijk faillissement; wanneer de verweerders tijdig een schuldvordering hebben ingediend bij de Nederlandse curator en die schuldvordering is aanvaard, zijn de burgerlijke rechtsvorderingen zonder voorwerp; de verweerders moeten dat aldus kenbaar maken; het arrest hanteert tegenstrijdige motieven door te oordelen dat het Nederlands recht van toepassing is, terwijl het elders oordeelt dat het Nederlands insolventierecht niet moet worden toegepast en de Belgische strafrechter daardoor niet gebonden is; op het vlak van de burgerlijke rechtsvordering is dat echter wel zo; enkel de verweerder 1 bewees dat er voor Super Beheer nv in vereffening tijdig een aangifte van schuldvordering werd gedaan, maar het stavingstuk dateert al van 3,5 jaar geleden en die verweerder moet uitsluitend geven over de aanvaarding van die schuldvordering om aan te tonen dat hij nog belang heeft en zijn rechtsvordering niet zonder voorwerp is; de eiser kan aantonen dat de door elke verweerder gevorderde schadevergoeding reeds vervat is in de door de verweerder 1 aangegeven schuldvordering in Nederland en dus dubbel gebruik uitmaakt; dezelfde schade kan geen tweemaal gedelgd worden.

10. Eensdeels oordeelt het arrest (ro 4.4.c) dat de appelrechters die slechts oordelen over de eventuele gegrondheid van de rechtsvorderingen voor schade voortvloeiend uit een misdrijf, het insolventierecht niet dienen toe te passen, maar dat het Nederlandse faillissementsrecht zal moeten worden toegepast voor wat betreft de effectieve vergoeding van de verweerders na de eventuele gegrondverklaring van hun rechtsvorderingen. Anderdeels oordeelt het arrest (ro 4.4.d) dat artikel 63*bis* Faillissementswet niet van toepassing is op de burgerlijke rechtsvorderingen waarover de appelrechters moeten oordelen en dat voor het persoonlijke faillissement van de eiser het Nederlandse recht van toepassing is. Aldus verantwoordt het arrest zonder enige tegenstrijdigheid de beslissing naar recht.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

11. Voor het overige komt het middel op tegen de onaantastbare beoordeling van feiten door het arrest of verplicht het tot een onderzoek van feiten waarvoor het Hof geen bevoegdheid heeft en is het bijgevolg niet ontvankelijk.

Vierde middel

12. Het middel voert schending aan van artikel 4 van de Verordening (EG) 1346/2000 van 29 mei 2000 van de Raad betreffende insolventieprocedures: de appelrechters oordelen dat zij het insolventierecht niet dienen toe te passen omdat zij slechts oordelen over de eventuele gegrondheid van de rechtsvorderingen voor schade voortvloeiend uit een misdrijf, maar dat het Nederlandse faillissementsrecht zal moeten worden toegepast voor wat betreft de effectieve vergoeding van de

verweerders na de eventuele gegrondverklaring van hun rechtsvorderingen; aldus schenden zij de voormelde verdragsbepaling, krachtens dewelke individuele vervolgingen moeten worden getoetst aan het in casu toepasselijke Nederlandse recht; de eiser werd in Nederland failliet verklaard voordat de eerste strafvordering en burgerlijke rechtsvordering tegen hem werden opgestart; bijgevolg was enkel de Nederlandse curator de aangewezen instantie om alle schuldvorderingen te ontvangen, te beheren en te verdelen als naar recht; de rechtsvorderingen van de verweerders zijn aldus manifest niet ontvankelijk.

13. Krachtens artikel 4.1 van de Verordening (EG) 1346/2000 van 29 mei 2000 worden, tenzij deze verordening iets anders bepaalt, de insolventieprocedure en de gevolgen daarvan beheerst door het recht van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure wordt geopend. Artikel 4.2 bevat de nadere uitwerking van die regel.

Dat artikel belet niet dat het slachtoffer van een misdrijf, gepleegd door een dader die in een andere lidstaat van de Europese Unie persoonlijk failliet is verklaard, voor de Belgische strafrechter schadevergoeding vordert en verkrijgt op grond van artikel 1382 Burgerlijk Wetboek, om vervolgens de uit zijn titel voortvloeiende schuldvordering te onderwerpen aan de insolventieprocedure zoals geregeld volgens het recht van de lidstaat waarin het faillissement is uitgesproken.

Het middel dat uitgaat van een andere rechtsopvatting, faalt naar recht.

Vijfde middel

14. Het middel voert schending aan van de artikelen 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek, de artikelen 11, 16, 62 tot 63*bis*, 72 en 99 Faillissementswet, de artikelen 98, 332 en 633 Wetboek van Vennootschappen en artikel 17 Gerechtelijk Wetboek: het arrest (ro 4.4.i) oordeelt dat de burgerlijke rechtsvordering van de verweerster 2 ingevolge de feiten van oplichting individuele schade betreft en geen collectieve schade waarvoor de curator bevoegd is en dat er evenmin sprake is van een tweede vergoeding voor dezelfde schade; op grond van de gedane vaststellingen en de stavingstukken, waaruit blijkt dat de rechtsvordering van de verweerster 2 ertoe strekte vergoeding te verkrijgen voor schade die gemeen was aan alle schuldeisers van de gefailleerde vennootschap, kan het arrest niet wettig beslissen dat de rechtsvordering die zij hangende het faillissement heeft ingesteld, ontvankelijk is; er is niet het minste bewijs dat de eiser enige fout heeft begaan op dit punt; de rechtsvordering van de verweerster 2 maakt ook dubbel gebruik uit omdat zij overeenstemt met de schuldvordering die zij heeft ingediend in het faillissement van Superconfex België nv, die de verweerder 4 reeds heeft aanvaard en die deel uitmaakt van zijn rechtsvordering tegen de eiser; alleszins moet afgewacht worden wat de verweerster 1 uit dat faillissement kan recupereren.

15. De artikelen 98, 332 en 633 Wetboek van Vennootschappen zijn vreemd aan de aangevoerde grief.

In zoverre het middel schending van die bepalingen aanvoert, faalt het naar recht.

16. Het faillissement van de schuldenaar staat er niet aan in de weg dat een schuldeiser vergoeding vordert van een derde door wiens fout schade is ontstaan die hem alleen treft.

17. De fout van de bestuurder of zaakvoerder die erin bestaat het misdrijf van oplichting te plegen ten nadele van een contractant van de failliet verklaarde vennootschap, kan voor die contractant schade opleveren die hem alleen treft en die hij bijgevolg kan vorderen van die bestuurder. De rechter oordeelt daarover onaantastbaar. Het Hof gaat enkel na of de rechter uit zijn vaststellingen geen gevolgen afleidt die daarmee geen verband houden of op grond daarvan niet kunnen worden verantwoord.

18. Het arrest oordeelt: "De vordering van [de verweerster 2] is gegrond wat de som van 95.826,37 euro, meer intresten, betreft. In tegenstelling tot wat [de eiser] stelt is de schade van [de verweerster 2] ingevolge de feiten van oplichting een individuele schade en geen collectieve schade, waarvoor de curator bevoegd is." Uit de vaststelling die het arrest aldus doet, kan het wettig afleiden dat de door de verweerster 2 ingestelde vordering ontvankelijk is omdat zij strekt tot de vergoeding van individuele schade.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

19. Voor het overige komt het middel op tegen het onaantastbare oordeel van het arrest over de feiten of verplicht tot een onderzoek van feiten waarvoor het Hof geen bevoegdheid heeft en is het bijgevolg niet ontvankelijk.

Zesde middel

20. Het middel voert schending aan van artikel 35*bis* Wetboek van Strafvordering, artikel 43*bis* Strafwetboek, de artikelen 1432 en 1568 Gerechtelijk Wetboek en de artikelen 8, 9, 11, 12, 24, 33, 35 en 40 Wet Taalgebruik Gerechtszaken: ten onrechte beveelt het arrest de verbeurdverklaring van eisers onroerend goed in Oostenrijk en oordeelt het dat het niet kan antwoorden op onduidelijke middelen in verband met niet geïdentificeerde beweerdelijk niet vertaalde stukken; een verbeurdverklaring van een onroerend goed kan slechts geschieden nadat de vereisten van artikel 35*bis* Wetboek van Strafvordering zijn nageleefd; uit het strafdossier blijkt niet dat dit hier het geval is; het arrest oordeelt ten onrechte dat uit het strafdossier blijkt dat er effectief beslag werd gelegd; de stukken betreffende het beslag op het onroerend goed zijn niet opgemaakt in de taal van de rechtspleging noch vertaald; het arrest oordeelt ten onrechte dat eisers middel daarover onduidelijk is; de bewijslast betreffende de regelmatigheid van het beslag ligt bij het openbaar ministerie; de stelling dat de toepasselijke regels niet zouden moeten worden nageleefd omdat het goed in het buitenland ligt, kan niet gevolgd worden omdat de ratio legis van de wetgeving in acht genomen moet worden; de vereisten van artikel 43*bis* Strafwetboek betreffende de hypothecaire inschrijving van de vordering tot verbeurdverklaring van een onroerend goed zijn evenmin nageleefd; de vordering tot verbeurdverklaring is bijgevolg niet ontvankelijk.

21. De artikelen 1432 en 1568 Gerechtelijk Wetboek zijn niet van toepassing op het beslag in strafzaken.

In zoverre het middel schending van die bepalingen aanvoert, faalt het naar recht.

22. De verbeurdverklaring van een onroerend goed vereist als dusdanig niet dat dit goed voorafgaandelijk in beslag is genomen en bijgevolg evenmin dat aan de vereisten van artikel 35*bis* Wetboek van Strafvordering is voldaan.

In zoverre het middel uitgaat van een andere rechtsopvatting, faalt het eveneens naar recht.

23. Het arrest oordeelt onaantastbaar dat eisers verweer over de vertaling van stukken onduidelijk is.

In zoverre het middel opkomt tegen dat onaantastbare oordeel, is het niet ontvankelijk.

24. Artikel 43bis, vijfde lid, Strafwetboek bepaalt:

"De bijzondere verbeurdverklaring van de onroerende goederen moet of kan, naargelang de rechtsgrond die dit bepaalt, door de rechter worden uitgesproken, maar slechts voor zover zij door het openbaar ministerie schriftelijk werd gevorderd.

De schriftelijke vordering van het openbaar ministerie strekkende tot de verbeurdverklaring van een onroerend goed, dat niet strafrechtelijk in beslag is genomen overeenkomstig de toepasselijke vormvoorschriften, wordt op straffe van onontvankelijkheid kosteloos ingeschreven op de kant van de laatst overgeschreven akte of het vonnis bedoeld in artikel 1, eerste en tweede lid, van de hypotheekwet van 16 december 1851. Het openbaar ministerie voegt een bewijs van de kantmelding bij het strafdossier voor de sluiting van de debatten. Het openbaar ministerie vordert de kosteloze doorhaling van de kantmelding, als daartoe grond bestaat."

Die bepaling vereist enkel met betrekking tot in België gelegen onroerende goederen dat de hier bedoelde vordering van het openbaar ministerie het voorwerp uitmaakt van een hypothecaire inschrijving. Die inschrijving is immers niet mogelijk voor in het buitenland gelegen onroerende goederen.

In zoverre het middel uitgaat van een andere rechtsopvatting, faalt het nogmaals naar recht.

25. Het arrest oordeelt dat de schriftelijke vordering tot verbeurdverklaring in casu niet overeenkomstig artikel 1 Hypotheekwet kan worden overgeschreven omdat het onroerend goed zich niet in België bevindt. Aldus verantwoordt het de beslissing naar recht.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

26. Voor het overige komt het middel op tegen overtollige redenen met betrekking tot de verbeurdverklaring van het vermelde onroerend goed of verplicht het tot een onderzoek van feiten waarvoor het Hof niet bevoegd is.

In zoverre is het middel evenmin ontvankelijk.

Zevende middel

27. Het middel voert schending aan van artikel 6.3.d EVRM, artikel 149 Grondwet en artikel 153 Wetboek van Strafvordering, alsmede miskennis van het recht van verdediging: de appelrechters weigeren ten onrechte de door de eiser gedaagde getuige ter rechtszitting te horen; deze getuige was nog nooit eerder verhoord en was dicht betrokken bij de feiten waarop het arrest steunt om de eiser te veroordelen; de motivering van de weigering om de getuige te horen kan niet overtuigen omdat zij gesteund is op een subjectieve vooringenomenheid; de aspecten waarover de eiser de getuige wilde doen horen, betreffen niet enkel het punt dat het arrest aanhaalt; de weigering de getuige te horen, ontnemt de eiser elke kans zijn verdediging op volledige wijze uit te werken.

28. Artikel 6.3.d EVRM bepaalt dat eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, het recht heeft voor de rechter de getuigen a charge te ondervragen of te doen ondervragen en het oproepen en het ondervragen van getuigen a décharge te doen geschieden op dezelfde voorwaarden als het geval is met de getuigen a charge. Dat artikel vormt een bijzondere toepassing van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces.

29. Artikel 6.1 en 6.3.d EVRM kent aan een beklagde evenwel geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen a décharge op de rechtszitting te horen. Het komt aan de beklagde toe aan te tonen

en te motiveren dat het horen van een getuige a décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding. De rechter oordeelt daarover onaantastbaar, maar dient het recht van de beklaagde op een eerlijk proces, in zijn geheel beschouwd, te eerbiedigen.

30. Uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt niet dat de eiser voor de appelrechters redenen heeft opgegeven tot staving van zijn verzoek om de getuige ter rechtszitting te horen.

31. Het arrest wijst het verzoek om de getuige ter rechtszitting te horen af omdat er ingevolge een tijdsverloop van tien jaar sinds de feiten twijfel is over de betrouwbaarheid van diens verklaring en omdat de vraagstelling niet relevant is voor de oordeelsvorming van de appelrechters. Aldus vermeldt het arrest de concrete omstandigheden op grond waarvan het eisers verzoek verwerpt. Die beslissing is regelmatig met redenen omkleed en naar recht verantwoord.

In zoverre kan het middel niet worden aangenomen.

32. Voor het overige komt het middel op tegen de onaantastbare beoordeling van de feiten door het arrest of verplicht het tot een onderzoek van feiten waarvoor het Hof geen bevoegdheid heeft en is het niet ontvankelijk.

Achtste middel

33. Het middel voert schending aan van artikel 780, 2°, Gerechtelijk Wetboek: de aanhef en het dictum van het arrest vermelden bij de aanduiding van de verweerders 3 en 4 enkel V. G. als curator van de faillissementen Super Discount nv en Superconfex België nv, maar niet Steven Heylen die ook deel uitmaakt van het college van curatoren van die faillissementen; artikel 780, 2°, Gerechtelijk Wetboek is voorgeschreven op straffe van absolute nietigheid.

34. Artikel 780, 2°, Gerechtelijk Wetboek is niet van toepassing op de beslissingen van de strafgerichten. In strafzaken is het voldoende dat uit de aanduiding van de partijen kan worden opgemaakt op wie de beslissing van toepassing is.

Het middel faalt naar recht.

Ambtshalve onderzoek van de beslissing op de strafvordering

35. De substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen zijn in acht genomen en de beslissing is overeenkomstig de wet geweest.

Dictum

HET HOF,

Verwerpt het cassatieberoep. Veroordeelt de eiser tot de kosten. Bepaalt de kosten op 186,51 euro. Dit arrest is gewezen te Brussel door het Hof van Cassatie, tweede kamer, samengesteld uit voorzitter Paul Maffei, als voorzitter, de raadsheren Filip Van Volsem, Peter Hoet, Antoine Lievens en Erwin Francis, en op de openbare rechtszitting van 4 april 2017 uitgesproken door voorzitter Paul Maffei, in aanwezigheid van advocaat-generaal met opdracht Alain Winants, met bijstand van griffier Frank Adriaensen.